ЦЕНТР ДИСТАНЦИОННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ "ПОРА РОСТА"

www.porarosta.ru

Мунха – саха төрүт үгэһэ

оҕолор айар үлэлэрин хомуурунньуга

ЦЕНТР ДИСТАНЦИОННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ «ПОРА РОСТА»
Center for the Remote Function «Time of Growth»

Мунха – саха төрүт үгэһэ

оҕолор айар үлэлэрин хомуурунньуга

Дьокуускай
ЦДМ «Пора роста»
2020

УДК 821.512.157-32-93-822
ББК 84(2=634.1)6-44я43

Хомуйан оҥордулар:
А.К. Корнилова, Г.К. Иванов

Кинигэ таһыгар туттуллубут уруһуй ааптара:
Яковлева Сыдьаайа,
Сунтаардааҕы политехническэй лицей-интернат үөрэнээччитэ
Салайааччы: Яковлев Степан Ионович

М90 **Мунха – саха төрүт үгэһэ:** оҕолор айар үлэлэрин хомуурунньуга / Центр дистанционных мероприятий «Пора роста»; хомуйан оҥордулар: А.К. Корнилова, Г.К. Иванов. – Дьокуускай: ЦДМ «Пора роста», 2020. – 26 с.
Агентство СІР НБР Саха

Хомуурунньукка «Мунха – саха төрүт үгэһэ» өрөспүүбүлүкээнскэй конкурс кыттыылаахтарын айар үлэлэрэ киирдилэр.
Аҕааччы киэҥ араҥатыгар ананар.

УДК 821.512.157-32-93-822
ББК 84(2=634.1)6-44я43

© Центр дистанционных мероприятий «Пора Роста», 2020

Мекюрдянова Лейла,
Ф.М. Охлопков аатынан Кириэс-Халдьаайы
орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Попова Туяра Юриевна
Томпо оройуона, Кириэс-Халдьаайы сэл.

Мунха

Баай Байанай кэмэ
Сэтинньи ыйа буолла.
Саха төрүт дьарыга
Муҥхалыыр кэмэ кэллэ.
Эһэм миэнэ кэпсиирэ,
Былыр былыргыттан
Аччыктаабыты аһатан,
Сут дьылтан быыһаан, харыстаан,
Собо барахсан абыраабыт.
Өлөр өлүүттэн быыһаабыт.
Муҥха икки «кынаттаах»,
Ортотугар «ийэлээх»,
Уһун соһор быалаах,
Сүүрдэр мастаах.
Муҥхаҕа элбэх киһи
Күргүөмүнэн тахсаллар,
Сиэри туому тутуһаллар,
Салайар киһини истэллэр.
Көмүс хатырыктаахха махтаныахха,
Муҥха дьарыгы өрө тутуохха,
Өбүгэлэрбит сүбэлэрин истиэххэ,
Байанай алгыһын тутуһуохха!

Черепанов Тимур,
Бордоҥ орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Алексеева Мария Михайловна
Сунтаар улууһа, Бордоҥ сэл.

Төрдүс көлүөнэ муҥхаһыппын

Былыр биһиги өбүгэлэрбит – үөрэҕэ суох саха дьоно – бултаан-алтаан, балыктаан аһаан олорбуттара. Кинилэр айылҕаҕа олус харыстабыллаахтык сыһыаннаһаллара, хара тыа иччитэ Баай Байанайы, уу иччитэ Күөх Боллоҕу ытыктыыллара.

Билигин муҥха Бүлүү бөлөх улуустарыгар уонна киин, илин эҥэр улуустарга тарҕаммыт. Атын улуустарга муҥханан улаханнык үлүһүйбэттэр эбит.

Мин санаабар хас биирдии саха уола кыра сааһыттан туһалаах, олоххо наадалаах дьарыкка үөрэниэхтээх. Мин бэйэм кыра эрдэхпиттэн хос эһээбин, убайдарбын кытары сылын аайы муҥха буоларын олус кэтэһэн туран сылдьыһабын.

Күһүҥҥү муҥха ыһыах кэнниттэн сахаларга иккис улахан күүтүүлээх тэрээһин эбит. Тоҕо диэтэххэ муҥха – маассабай балыктааһын. Сир тоҥмутун кэннэ балыктанар буолан муҥхаҕа ылбыт соболорун сахалар кыһыны супту сиир этилэр.

Муҥхалааһыны дьыл хаамыытыттан көрөн тэрийэллэр эбит. Муус тоҥуутун халыҥыттан тутулуктаах. Алтынньы бүтүүтэ-сэтинньи саҕаланыыта буолар.

Туттуллар тэриллэр: сүүр, анньыы, ачаах, үтүмэх, балыгы үүрэр нырыы мас. Муҥха түһэр-тахсар киэҥ ойбоно *чардаат* диэн ааттанар. Муҥханы таһаарар чардаакка *самахчыт* турар. Кини муҥха кынаттарыттан муҥха ийэтигэр киирбит балыктары эмискэ өрө тардан таһаарар. Онон самахчытынан күүстээх киһи буолуохтаах.

Муҥханы атыыр уонна көннөрү муҥха диэннэргэ арааараллар. Саамай элбэх киһилээх, элбэх муҥха биир күөлгэ түспүт буоллаҕына атыыр муҥха диэн ааттанар. Биир-икки муҥха түһүүтүн көннөрү муҥха диэн ааттыыллар.

Олус элбэх балык кэлбит буоллаҕына эһэр балык диэн ааттыыллара. Маннык муҥхаҕа кэлбит балыгы сүүрүнэн баһан ылан мууска көҕүрэтэн иһэллэр. Көннөрү муҥхаҕа биирдии-иккилии сүүрү, орто муҥхаҕа – биирдии-иккилии хоппону, эһэр балык кэлбит улахан муҥхатыгар – оҕус, ат сыарҕатынан үллэстэллэр эбит. Аныгы муҥхаһыттар куулунан үллэстэллэр.

Муҥха быраабылата элбэх. Муҥха хаһаайына кэлбит дьону сааһылыыр, ахсааннарын ааҕан, үлэни арааран аттаран туруортуур. Күөлгэ киирэргэ сиэри-туому тутуһан, сир иччилэриттэн, Күөх Боллохтон көрдөһөн ас кээһэн алҕыыр. Дьэ онтон муҥха саҕаланар. Сиэр быһыытынан дьахтар уонна кыыс муҥханы үрдүнэн атыллыыра аньыы эбит. Өлбүттээхтэргэ сылдьыбыт киһи күөлгэ киирэрэ бобуллар.

Мунҕхалаан ылбыт балыгы үллэстии эмиэ туһунан бырааабылалаах. Күөх Боллох ымсыы, иҥсэлээх, киһиргэс буолары сөбүлээбэт. Онон бэрээдэктээхтик тэҥник үллэрэр наада. Ол курдук мунҕхаҕа кэлбит киһи барыта балыкка тииһэрин курдук үллэрэллэр. Самахчыт уонна анньыыһыт көннөрү дьоннортон элбэҕи ылаллар.

Мин хос эһээм Иван Арьянович Сидоров Сунтаар улууһун Бордоҥ нэһилиэгин кырдьаҕас олохтооҕо, билигин 87 саастаах. Кини аҕата норуокка биллэринэн Уус Арыйаан олус мындыр, сатабыллаах киһи эбит. Онон эһэм аҕатыттан үөрэнэн, үөрэҕэ да суох буоллар, нэһилиэк бастакы инженердэриттэн биирдэстэрэ. Кини урут нэһилиэкпитигэр уот ситимин тардыыга, фермаларга араас система тардыытыгар, техника ремонугар үлэлээбитэ. Хос эбээбинээн үйэлэрин тухары колхозка-совхозка үлэлээбит уон оҕолоох 60 сыл бииргэ олорбут герой ыал буолаллар. Хос эһээм билигин даҕаны кыраҕы харахтаах булчут, кусчут, балыксыт. Кини 1960-с сыллартан мунҕханан дьарыктанар. Бордоҥ уонна Тэҥкэ нэһилиэктэрин олохтоохторун собонон аһатар диэхпин сөп. Тоҕо диэтэххэ:

1) Күһүн аайы мунҕха тэрийэр.

2) 40-тан тахса сыл нэһилиэк күөллэригэр балыгы үөскэттэ. Онон билигин бу күөллэргэ дьон сайын илимниир, күһүн мунҕхалыыр, саас куйуур-дуур буолла.

3) Эдэрдэри булт, балык бырааабылатыгар үөрэтэр.

4) Хос эбээм остуолугар мэлдьи соботтон астаммыт ас арааһа баар буолар.

Мин кыра сааспыттан хос эһээбин кытта мэлдьи муҥхаҕа сылдьабын. Бу дьарыкпыттан олус астынабын уонна үөрэбин. Күһүн күөл мууһурда да, муҥхаҕа барарбын кэтэһэбин.

Хос эһээм: “Улааттаххына мин оннубар дьоҥҥун-сэргэҕин аһатар киһи буолуоҥ. Билиҥҥэттэн барытын билэн-көрөн үөрэн,” – диир.

Мин дьонум оҕолорун, сиэннэрин, хос сиэннэрин мэлдьи үөрэтэ-такайа сылдьаллар. Сылгылаахтар, сүөһүлээхтэр. Кинилэргэ эт-үүт ас, балык мэлдьи баар. Ол иһин да 80 саастарын лаппа ааһан уһун үйэлэммиттэр дии саныыбын.

Саҥа саҕалыыр муҥхаһыттарга аналлаах муҥха туһунан кыра ыйынньыктары оҥордум. Хос эһээм үөрэнээччитэ Алквиад Алексеев муҥха туһунан киинэлэрин хомуурунньугун мустум. Маннык матырыйааллар нэһилиэк аайы түмүллэн истэхтэринэ эдэр көлүөнэҕэ олус туһалаах буолаллара чуолкай.

Муҥха туһунан ыйынньык

сүүр

үтүмэх барар
ойбонноро

самахчыт

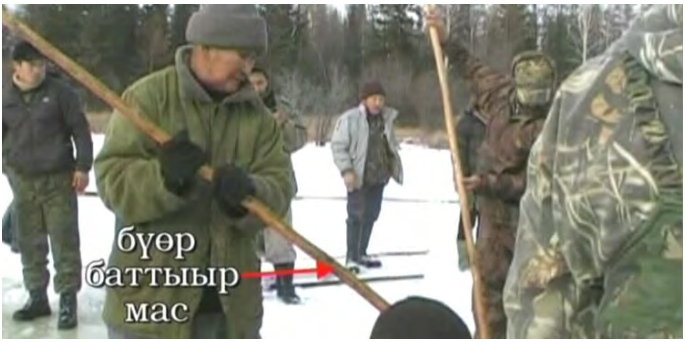
бүөр
баттыыр
мас

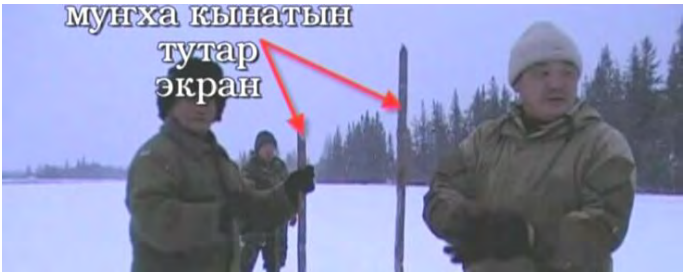
мунха кынатын
тутар
экран

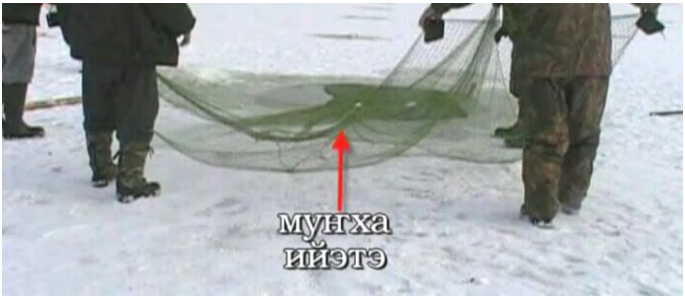
мунха
ийэтэ

чардаат
хаппаҕа

мунха тахсар
чардаата

анньыыһыт
аннҕыы

үтүмэх үтэр
мас

үтүмэх

үтүмэх тутар
тордуох

үтүмэх быата

үтүмэхчит

мунха
кыната

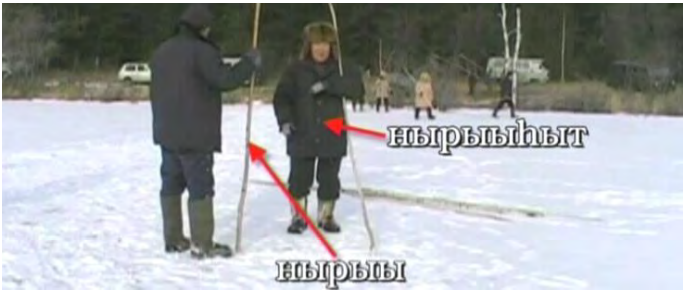
нырыыһыт
нырыы

«Мунха түгэниттэн»
***Колодезникова Эрика**, 6 саастаах*

«Байанай бэлэҕэ»
***Васильева Авелина**, 6 саастаах*

«Туллукчаана» оҕону сайыннарар киин иитиллээччилэрэ
Салайааччылар: Брусенина Анастасия Михайловна,
Колесова Лия Семеновна

Никанорова Айыына,
Л.Н. Харитонов аатынан
Маҕарас орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Горнай улууһа, Маҕарас сэл.

МУҢХА

Саһарчы буспут алааадьы
Амтаннаах сыта илбийэн,
Түүлбүн-уубун көтүтэн
Туруорда суорҕан анныттан.
Долгутуулаах күн үүммүт,
Быраахынньык күн буолбут!

Аймах-уруу, дьон-сэргэ
Бүгүн муҥхаҕа туруммут.
Тура охсоот, таҥынным,
Түргэнник чэйдээн ыллым,
Өйүм-санаам барыта
Муҥха тула эргийдэ.

Халыҥ соммун кэтэммин,
Хаатыҥкабын анньынным,
Куобах истээх бэргэһэбин,
Үтүлүкпүн умнубатым.
Аҕабынаан хомунан
Тыраахтырга ыстанныбыт,
Күнү кытта тэбис тэҥҥэ
Эбэ күөлгэ тиийдибит.

Күн уотугар күөл ньуура
Күлүмүрдээн көрүстэ,
Көмүс оһуор тигиилээх
Көбүөр курдук көһүннэ!
Сиэри-туому тутуһан
Кырдьаҕаспыт көрдөстө,
Алгыс этэн, ааттаһан
Эбэ күөлү аһатта.

Анньыы тыаһа “сур” гынна
Ойбон бөҕө баар буолла
Чардааттары алларан
Муҥха түһэн саҕалаата.
Оҕо аймах буоламмыт
Нырыы тутан хаамтыбыт,
Тыас таһааран тоҥсуйан,
Балыктары күөйдүбүт.

Эр дьон хаамар хамсанар,
Туонаһыппыт дьаһайар,
Бэчимэни тардаллар,
Үлэ күөстүү оргуйар.
Чардаат тула хаамсыы-имсии,
Муҥха ийэтин кэтэһии...
Бары тэҥҥэ түһэннэр
Бэчимэни тардаллар.
Мин да туора турбатым,
Санаа курдук тардыстым.

Хаары тэпсэн, хамсанан,
Көлүһүммүн сотуннум.
«Дьэ көһүннэ! Көһүннэ!»
Хаһыы-ыһыы аллайда,
Оҕо-аймах барыта
Үөрэ-көтө айманна.
Көмүс хахтаах балыктар

Ыстаҥалаан ыллылар,
Бөкөнүйбүт соболор
Илбэҥнэһэ хамсыыллар.
«Бу үөрүүтүн! Бу дьолун!!!»
Айманнылар дьахталлар,
«Эбэ күөлбүт күндүлээтэ!»
Дэһэстилэр эр дьоннор.

Бары туран, куул тутан,
Үллэстибит собону,
Бары күлэн, бары үөрэн
Тарҕастыбыт муҥхаттан.
Муҥха саха дьонугар,
Быраахынньык буоллаҕа!
Муҥха Саха норуокка
Ыһыах тэҥэ буоллаҕа!

***

Яковлев Сандал,
Сунтаардааҕы политехническэй
лицей-интернат үөрэнээччитэ
Салайааччы: Яковлев Степан Ионович
Сунтаар улууһа, Сунтаар сэл.

Мунхаҕа сырыттым

Мин бу сарсыарда
Мунхаҕа барыстым.
Таҥас-сап кырыарда,
Тириттим-хоруттум.

Нырыы маһын быһыстым,
Онтубун таһыстым.
Ким да таах турбакка
Киһи барыта үлэлиир.

Ким эрэ чардаат алларар,
Ким эрэ мунханы бэрийэр.
Ким эрэ дьону дьаһайар:
«Тыаһатыҥ! Бардыбыт!»

Ити аата балыгы
Мунхаҕа күрэтэллэр,
Нырыы диэнинэн
Ойбоннору булкуйаллар.
Мунха тахсыыта дьоннор

Чардаакка чугаһыыллар,
Төһө балык кэлэрин
Бары кэтэһэллэр.
Элбэх буоллаҕына

«Эбэ бэристэ !»-дэһэллэр,
Үөрэллэр- көтөллөр
Үмүөрүһүү да үксүүр.
Саханы саха гыммыт
Собону бултааһын,
Саха үгэһэ муҥхалааһын
Сайда, салҕана турдун!

***

«Муҥха»

Пахомова Сардана*, 8 саастаах*
В.Г. Короленко аатынан Амма 1 №-дээх орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Макарова Акулина Семеновна

Кириллин Стас,
Ытык-Күөл 2-с №-дээх
орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Борисова Светлана Петровна
Таатта улууһа, Ытык-Күөл сэл.

Муҥха дьиктитэ

Мин эһэм Ньукулай бултуурун олус сөбүлүүр. “Булчут кутаатын суоһун билбэтэх, оллоон итии чэйин испэтэх, дурдаҕа тоҥмотох-хаппатах, сааскы дьыбарга ситэ тыымматах, айылҕа уһуктуутун көрбөтөх эр киһи - дьиҥнээх эр киһи буолбатах,”- диир.

Дьэ ол иһин былырыыҥҥыттан эһэм миигин булт абылаҥар уһуйан, сааскы куска, муус аннынан балыктааһыҥҥа – күһүн муҥхаҕа, саас куйуурга илдьэ сылдьар. Уһун кыһыннаах, тыйыс тымныылаах, Сахабыт сиригэр балыктыыр, бултуур адьас дьикти буолар.

Эһээм айылҕаҕа хайдах сылдьарга, алтыһарга, сиэри-туому тутуһарга, аал уоту аһатарга, алгыырга, Байанайтан көрдөһөргө үөрэтэр.

Эһээм булт туһунан элбэҕи кэпсиир. Онтон өйдөөн хаалбыппын уонна интэриэһиргээбиппин, сөхпүппүн суруйарга сананным.

Биир күһүн, улуус администрациятын үлэһиттэрэ Даайа Аммаҕа муҥхалыы барбыыттар. Муҥхалаах киһи дьээдьэ Вася – муҥха тойоно. Кыыс Амма кытылыгар баар кыра күөллэри көҥүллэтэн икки-үс

хоно үс массыынанан айаннаабыттар. Күөллэр саҥа тоҥон эрэр кэмнэрэ. Амма өрүс тура илик. Хонуктарыгар тиийэн, отчуттар үүтээннэригэр хоммуттар. Киэһэ аал уоту оттон, аһатан, сүрдээх үчүгэйдик хонон турдубуттар.

Сарсыарда эрдэ туран, сып-сап чэйдээн, маҥнайгы күөллэригэр эбиэккэ диэри муҥхалаабыттар. Икки куул курдук собону уонна дьорохой бөҕөтүн хостоотубуттар.

Эбиэттээн баран иккис түһэрии буолбут. Арай муҥха ийэтин таһааран истэхтэринэ доҕоор, маҥнай көрүүгэ эриэн үөн курдук улахан баҕайы икки балык мөхсө сылдьар эбит. Муҥха ийэтигэр собо, дьорохой уонна билбэт балыктара бааллара. Кинилэр соболоро олорго холоотоххо кып-кыра буолан көстөллөр. Соһуйуу-махтайыы бөҕө. Собо курдуктар эрээри аһары улахаттар, эбиитин муннуларыгар бытыктаахтар. Кээмэйдээн көрбүттэрэ: биирэ 65 см, иккиһэ - 67 см. Таайа сатаан баран, тиһэҕэр тиийэн карп балыктар диэн быһаарбыттар. Хантан хайдах манна өрүс күөлүгэр кэлэн хаалбыттарын быһаарбатахтар. Амма, Алдан да өрүскэ үөскээбиттэрин билэр киһи суох эбит.

Дьэ онон муҥха да араастаах. Эһэм айылҕа араас дьиктилэрин көрөн сөхпүтүн куруук кэпсиир. Кыыс Амма кытылыгар күһүҥҥү салгыны дуоһуйа тыынан, күүс-уох ылынан, балыктаан дьиэлэригэр кэлбиттэр.

«Мунхаһыттар»

Винокуров Миша

Д.А. Петров аатынан Ытык-Күөл 2 №-дээх орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Борисова Светлана Петровна
Таатта улууһа, Ытык-Күөл сэл.

Егоров Арылхан,
Д.И. Павлов аатынан Өҥөлдьө
орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Васильева Нина Алексеевна
Ньурба улууһа, Өҥөлдьө сэл.

Балыксыт эһэм

Мин эһэбин киһини өйдүүр буолуохпуттан наар балыксыт быһыытынан билэбин. Кини сайынын, сааһыары уонна күһүн илим үтэр. Онтон кыһынын муус аннынан илимниир уонна мунҥхалыыр. Мунҥха кыс хаар түспүтүн, муус тоҥмутун кэннэ, саха куттаах эрэ барыта долгуйа кэтэһэр кэмэ буолар. Мунҥха кэмигэр эһэбэр ыраахтан-чугастан ыалдьыт, мунҥхаһыт бөҕө тоҕуоруһар. Оччоҕо эбээм аах дьиэлэрин аана сабыллыбат буолааччы. Бары күргүөмүнэн олорон итии чэй иһэ-иһэ ханнык күөлгэ хас массыынанан баралларын, хас мунҥха түһэрин кэпсэтэллэр. Оҕо эрдэхпиттэн хас кыстыкка киирии кэмигэр итинник буолар.

Мин мунҥхаҕа аан бастаан 8 саастаахпар барсан турабын. Онно киһи бөҕө быраахынньыкка курдук мустубутун, бары үөрэ-көтө сылдьалларын көрүөххэ олус үчүгэй этэ. Барыта отучча киһи оҕолуун-уруулуун көһөн тиийбиппит. Бу Ньурбаттан чугас Ньурбачаан Эбэтигэр барбыппыт. Эһэм мунҥханы салайар. Өр кэмҥэ бу Эбэҕэ балыктаабыт буолан уонна балык ханан элбэҕин күөлү көрөөт да эндэппэккэ билэр. Мунҥханы ханан түһэрэллэрин, ким тугу гыныахтаа-

ҕын барытын быһааран биэрдэ уонна муҥхалаа-һыҥҥа бары кыттар дьон тэҥҥэ, тэрээһиннээхтик үлэлээтэхтэринэ, элбэх балыгы ылыахпыт диэтэ.

Муҥханы түһэриэх иннинэ эбэ иччититтэн көрдөһөн, арыылаах алаадьынан, табаҕынан күндүлээтилэр, алгыс этиллэр. Улахан дьон түһэрэр чардааты алларан, кынат ойбоннору тэһэн, үтүмэхтэри ыытан эрэллэрэ. Ол кэнниттэн муҥха кынаттарын тэҥинэн хаамтаран бардылар, мууһу дьөлө үүттээн, ойбоннору оҥотоллор. Оҕолор балык үүрдүбүт. Муҥха ийэтэ үтэн кэллэ. Ньурбачаан Эбэтэ Күөх Боллох дьону-сэргэни көмүс хатырыктааҕынан үөрдэ-көтүтэ күндүлээтэ. Сүүрдэр элэҥнэстилэр, иһит, куул иччилэннэ. Муҥхаҕа баар дьон, оҕолуун-уруулуун, ыттыын-кустуун бары үөрүү-көтүү, аймалҕан бөҕө буоллубут, бары туттуубут сыыдамсыйда. Дьиэбитигэр бары иккилии кууллаах үөрэн-көтөн тарҕастыбыт. Эбэ иччитэ Күөх Боллоххо махтанныбыт. Эһэм муҥха, аҕам аньыы ирээтэ диэн икки бүк төгүл балыктаах дьиэбитигэр кэллибит. Муҥхаҕа сылдьан балыксыт сиэрин-туомун, үгэстэрин кытта билистим.Бу билиим-көрүүм уол оҕо буоларым быһыытынан, олохпор туһалаах буолуо дии саныыбын.

«Муҥха»

Атласова Асия,

Зырянка орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Слепцова Наталья Викторовна
Үөһээ Халыма оройуона, Зырянка бөһ.

«Нырыыһыттар»

Федоров Георгий,

Маар-Күөл орто оскуолатын үөрнэнээччитэ
Салайааччы: Дорофеева Саргылана Витальевна
Сунтаар улууһа, Маар-Күөл сэл.

Прокопьева Туйгууна
33-с №-дээх «Чуораанчык» оҕо үһүйаанын иитиллээччитэ
Салайааччы: Томская Матрена Ильинична
Хаҥалас улууһа, Ой сэл.

«Муҥхаһыт»
Павлова Снежана,
В.Г. Короленко аатынан Амма 1 №-дээх орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Макарова Акулина Семеновна
Амма улууһа, Амма сэл.

Максимова Камила,
Ф.М. Охлопков аатынан Кириэс-Халдьаайы
орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Попова Туяра Юриевна
Томпо оройуона, Кириэс-Халдьаайы сэл.

Мунха

Биирдэ Кэскил уонна эһэтэ Ньукулай муҥхалыы бардылар. Эһэтэ Ньукулай аатырбыт муҥхаһытынан биллэр. Кэскил эһэтинээн биир күөлгэ кэллилэр. Манна дьон бөҕө тоҕуоруспут. Бары халыҥнык таҥныбыттар, муҥхалыыр тэриллэрин бэлэмнии сылдьыбыттар. Кэскил ыйытта:

- Эһээ, бу күөл аатын билэҕин дуо?

Эһэтэ Ньукулай эттэ:

- Тукаам, күөлү сахалар ытыктаан «Эбэ» диэн ааттыыллар.

Киэһэ дьиэлэригэр өлгөмнүк балыктаан кэллилэр. Кэскил дьонноругар кэпсээннээх кэллэ:

- Ийээ, биһиги муҥхалаабыт эбэбит аата «Күндэ» диэн эбит. Бу эбэ биһиги биир дойдулаахпыт улуу снайпер Ф.М.Охлопков төрөөбүт уонна балыктаабыт күөлэ эбит.

Кэскил саха төрүт дьарыгын муҥханы олус сөбүлээтэ. Эһэтэ Ньукулайтан элбэххэ үөрэннэ, муҥха туһунан интэриэһинэйи иһиттэ.

«Мин көмүс собом»

Окороков Айылхан, 8 саастаах

Морук орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Билюкина Анна Филипповна
Мэҥэ-Хаҥалас улууһа, Суола сэл.

«Тойон мунха»

Ким Слава,5 саастаах

8 №-дээх «Аленушка» оҕо уһуйаанын иитиллээччитэ
Салайааччылар: Варварикова Светлана Викторьевна,
Федорова Туйаара Валерьевна
Үөһээ Бүлүү улууһа, Үөһээ Бүлүү сэл.

Мындааба 13-с №-дээх оҕо үһүйааныын бэлэмнэнии бөлөх иитиллээччилэрэ
Салайааччы: Охлопкова Ньургустана Уус-Алдан улууһа, Мындааба сэл.

Бүгүн биһиэхэ үөрүүлээх күн үүннэ. Мүрү эбэбит биһигини эмис соботунан күндүлүүр. Аҕаларбыт, убайдарбыт мунхалыы сылдьаллар.

Күндү Мүрү эбэбит барахсан,
Биһиэхэ мичик гын, үөр-көт,
Көмүс хатырыктааҕынан күндүлээ,
Биһиэхэ эмиэ балыккыттан бэрис. Дом!

Киэһэ дьиэбитигэр тиийиэн собо миинин истибит, соккуой эмиэ сиэтибит. Күүспүтүгэр күүс эбиллиннэ. Санаабытыгар кыратык улааттыбыт.

Мүрү эбэбит барахсаҥҥа
Махтал буоллун биһигиттэн!

«Мунхаһыттар»

Николаев Арылхан

С.П. Данилов аатынан Бэрдьигэстээх орто оскуолатын үөрэнээччитэ
Салайааччы: Константинова Инга Саввична

«Аҕам быраппынаан мунхаҕа»

Захарова Лилиана*, 10 саастаах*
В.В. Расторгуев аатынан Амма
2 №-дээх орто оскуолатын
үөрэнээччитэ
Салайааччы:
Скрябина Зинаида Павловна
Амма улууһа, Амма сэл.

Сысоев Стефан,
ученик частной школы "Сахат"
Салайааччы: Тимофеев Владимир Владимирович
г. Якутск

Зимняя рыбалка «Мунха»

Мы с мальчиками и отцами частной школы для мальчиков "Сахат" города Якутск были на зимней рыбалке «Мунха» в Усть-Алданском улусе в селе Тулуна. Рыбалку организовал наш директор Бурнашев Анатолий Аркадьевич.

День был солнечный, наловили очень много карасей. У нашей школы это традиционное мероприятие. Я на такой рыбалке в первый раз был. Мне отвели роль загонщика - я тогда изо всех сил прыгал по озеру, колотил палкой по льду и сорвал голос. Но испытывал потом примерно такую же радость. Потому что мне за мою работу дали полтора мешка карасей!

«Тойон Мунха»

Жирков Айтал, *5 саастаах*
17-с №-дээх "Сардаана" оҕо үһүйаанын иитиллээччитэ
Уус-Алдан улууһа, Бороҕон сэл.
Салайааччы: Местникова Валентина Дмитриевна

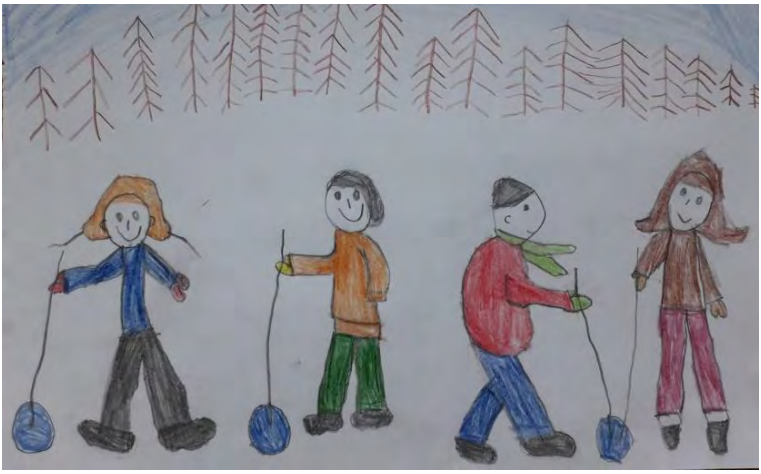

Николаева Милена, *5 саастаах*
«Алгыс оҕо үһүйаанын иитиллээччитэ
Салайааччы: Гоголева Яна Борисовна
Чурапчы улууһа, Чыаппара сэл.

«Мин мунхаҕа бастакы сылдьыһыым»
Посельский Дамир
«Ыллык» оҕо үһүйаанын иитиллээччитэ
Салайааччылар: Неустроева Татьяна Афанасьевна,
Терютина Елена Дмитриевна

Литературно-художественное издание

МУНХА - ТРАДИЦИЯ НАРОДА САХА

Составители:

Корнилова Алена Константиновна

Иванов Георгий Константинович

Якутск, ЦДМ "Пора роста", 2020

На якутском языке

Уус-уран таһаарыы

МУҢХА – САХА ТӨРҮТ ҮГЭҺЭ

Хомуйан оҥордулар:

Корнилова Алена Константиновна

Иванов Георгий Константинович

Центр дистанционных мероприятий «Пора роста»
Center for the remote function «Time of Growth»
Свидетельство о регистрации СМИ ЭЛ №ФС 77-67981, выданный Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций (Роскомнадзор) от 06.12.2016

Республика Саха (Якутия), г. Якутск, пр. Ленина, д. 1, оф. 703
Тел. 8 964 425-55-70, e-mail: info@porarosta.ru
www.porarosta.ru